

Könsskillnader i brott och anknytning

C-uppsats i Psykologi

Lola Gustavsson

Vt 2005

Handledare: Georg Stenberg

HÖGSKOLAN KRISTIANSTAD
Institutionen för Beteendevetenskap

Könsskillnader i brott och anknytning*

Lola Gustavsson

Syftet med denna undersökning är att studera skillnader mellan pojkar och flickors anknytning till signifikanta andra i relation till okonventionellt beteende, utifrån Hirschis kontrollteori (1969). Anknytningen utvecklas tidigt i livet och styrs av hur stor känslighet inför andras ogillande individen har. Den formas av föräldrars tillrättavisning, kommunikation och övervakning av barnet. Okonventionellt beteende innefattar i denna undersökning ett sammanslaget mått på våldsbrott, egendomsbrott, stöldbrott, skadegörelse och drogrelaterat beteende men även skolk, mobbing och rökning. Samplet består av 407 flickor och 440 pojkar mellan 15-16 år. Resultaten visar att pojkar rapporterar en högre grad av okonventionellt beteende än flickor, samtidigt som det inte finns någon signifikant skillnad i anknytning till förälder mellan könen. Anknytning till föräldrar verkar vara generell över kön, men kanske kan teorin kompletteras med hänsyn till könsspecifika faktorer som formar individen för att bättre förklara könsskillnaderna i brottsfrekvens.

Nyckelord: Attachment, delinquency, gender differences.

* Data för denna undersökning är hämtad från Steve Olander, DELRAPPORT 1, *Brottslighet, droger och utsatthet för brott bland pojkar och flickor i årskurs nio: en självdeklarations undersökning i Kristianstad 2004.*

Män har i alla tider varit i överväldigande majoritet av de begångna brotten både i Sverige och internationellt (Dalquist, 1999). År 2004 var det totala antalet lagförda personer i Sverige 114 900, av dem var 19 900 kvinnor (BRÅ:s rapport, 2005). Dessa brott är de som kommit till rättsvårdande kännedom och visar inte hela den faktiska brottsligheten, men trots allt så talar den sitt tydliga språk det finns en stor skillnad mellan kvinnor och män, i detta avseende. Vad beror då detta på, finns det olika potential inom individen att utveckla detta beteende, eller möter vi olika samhälle beroende på om vi är kvinnor eller män, vilket stimulerar oss på olika sätt i vår anpassning till samhället? Den kriminologiska forskningen har inte studerat könsskillnader i någon större utsträckning. Könsindelning ingår som regel alltid i officiell statistik men då oftast i beskrivande termer, då det redovisas vilka som begår vilka brott men inte varför de gör det (Dalquist, 2005). Denna undersökning vill studera om det finns något samband mellan vilken typ av relation individen har till sina föräldrar och grad av okonventionellt beteende. Uppstår det könsskillnader oavsett vilken relation som finns till föräldrar? En teori som studerat relationen mellan barn och föräldrar är Hirschi (1969) kontrollteori vilken hävdar att okonventionellt beteende är ett resultat av svaga sociala band. Med okonventionellt beteende menar författaren stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse, droganvändning, skolk, tidig sexualdebut och rökning. Det som skiljer okonventionella individer från andra är att de är relativt fria från intim anknytning, strävan att upprätthålla andras gillande och moralisk uppfattning att hålla sig inom lagen. Saknad av intim anknytning gör att kostnaden, det vill säga risken att förlora eller svika nära och kära inte upplevs hotande, vilket annars hindrar individer från att begå brott eller/och avvika. Teorin förutsätter att ungdomsbrottslighet möjliggörs när dessa sociala band till dem som omger dem, vanligtvis föräldrar, är svaga eller brutna. Bildandet av de sociala banden, även kallat kontrollmekanismer, sker tidigt i livet och de är sedan relativt konstanta.

Hirschi delar upp de sociala banden i fyra olika kategorier. Det sociala band som har mest betydelse är *attachment*, vilket definierar en individs känslighet inför konventionellas, eller laglydiga "andras" ogillande. De kommer nedan att benämnas anknytning. Det stärks av en intim kommunikation mellan förälder och barn, även av en förälders övervakning och tydliga gränsdragningar mellan accepterat och oaccepterat beteende. *Commitment* är det sociala bandet till individens förpliktelse till konventionellt beteende, vilket hänger ihop med graden av anknytning på det sättet att hög känslighet för andras ogillande bidrar till att individen vill följa de regler som finns. *Involvement* är det sociala band som har minst samband med ungdomsbrottslighet genom att det bara antyder graden av konventionell sysselsättning. *Belief* innefattar graden av individens moraliska övertygelse vilket också speglar graden av anknytning på det sättet att då en individs känslighet för andras ogillande är hög antar individen de konventionella normer som finns, vilket bildar individens känsla för vad som är rätt och fel.

Stöd för ovanstående fann Hirschi i sin studie *Causes of delinquency* (1969). Originalurvalet bestod av 1940 highschool-flickor och 3605 highschool-pojkar. Datainsamlingen kom från tre olika källor: skolans dokumentation över kön, ras, årskurs och elevers provresultat och betyg, självrapportering i form av enkät och polisens dokumentation över pojkars kontakt med polisen. En lista på alla pojkar ur originalurvalet lämnades till polischefens kontor, som sedan kontrollerade och noterade

om de begått något brott, antalet brott, vilken ålder de hade vid första kontakten och vilken typ av brott de noterats för. Informationen fungerade sedan som bevis för elevens kontakt med polisen vilket senare jämfördes med elevens svar i enkäten.

Anknytning delar Hirschi upp i *anknytning till föräldrar* vilket innefattar känslighet för föräldrars synpunkter, affektiv identifikation till förälder, förtrolig kommunikation med förälder, låg övervakning från förälder, grad av tillrättavisning av förälder och grad av skam inför förälder vid stöld. *Attachment till skolan* innefattar vad respondenten tycker om skolan och lärare, vad de tror att läraren tycker om dem, skolprestation utifrån betygsnivå, vilja till bra skolprestation. Även *anknytning till kompisar* studeras vilket innefattar grad av vilja att vara som sin kompis, grad av positiv attityd till kompis och grad av skam inför kompis vid stöld.

Signifikanta resultat i Hirschis undersökning visar att hög grad av självrapporterad intim kommunikation med fader visar en lägre självrapporterad brottslighet. Signifikanta samband mellan moderns grad av övervakning och grad av brottslighet, tyder på att de som rapporterar låg grad av övervakning i större utsträckning rapporterar att de begått olagliga handlingar. Resultaten över signifikanta samband mellan anknytning till föräldrar och anknytning till jämnåriga kompisar, visar att om respondenten har en nära relation till sina kompisar är sannolikheten större att individen har en nära relation till sina föräldrar. Detta tyder på att individens anknytning till föräldrar även avspeglar sig i relationen till kompisar.

De självrapporterade uppskattningen av skolan visar att ju sämre respondenten tycker om skolan desto fler självrapporterade brottsliga handlingar har begåtts. I undersökningen finns även stöd för att ju lägre anknytning respondenten har till sina föräldrar desto lägre anknytning finns då till skolan och lärare. Detta stödjer teorin att om individen har svaga sociala band till föräldrar är de sociala banden även svaga till skolan och gentemot lärare. Kostnaden är låg även där eftersom individen är lika okänslig för andras ogillande i denna miljö. Signifikanta resultat visar att vid hög motivation till bra skolprestation uppfattar respondenten sina kompisar mer positivt. Vid lägre motivation till bra skolprestationer har de en mer negativ bild av sina kompisar och högre grad av okonventionellt beteende. Undersökningen visar även att det finns signifikanta samband mellan bra skolprestationer och mindre grad av okonventionellt beteende och lägre tendens att blivit upplöskad av polisen (Hirschi, 1969).

Enligt Gottfredson och Hirschi (1990) är det faktorer på individnivå som avgör om en individ är mer brottsbenägen. Brottslighet definieras som våldsamma eller bedrägliga handlingar som människor utför i syfte att tillfredställa sitt egenintresse. De menar att det finns tecken på låg självkontroll redan i tidigt i barndomen. Vilka visar sig i personlighetsdrag så som oförmåga att vänta på belöning, en låg tolerans för frustration, impulsivitet, kortsiktighet, ett icke-verbalt beteende och ett mer risktagande beteende samt sämre empatisk förmåga. Detta är faktorer som påverkar individens uppfattning och känsla för konsekvenserna av sina handlingar. Den impulsive och kortsiktige personen misslyckas med att betänka de negativa och smärtsamma konsekvenserna av sina handlingar. Det icke-verbala bidrar till att personen istället tar till våld för att snabbt lösa en konflikt. Den låga självkontrollen gör dem även mer risktagande genom att de inte tänker på faror, straff eller de berörda personers känslor. Detta leder även till att de har svårigheter att utveckla positiva relationer till andra. Även mer långsiktiga

mål blir försakade såsom bra utbildning vilket kan leda till bättre ekonomisk situation som vuxen, bibehålla relationer för att gynna den psykiska hälsan. Självkontroll utvecklas genom föräldrars/vårdnadshavares emotionella investering i barnet, genom att övervaka barnet, att känna igen och rätta till de fel som uppstår, bestraffa ett negativt beteende. Detta kallar författarna effektiv socialisation. Vilket är beteenden som utmärker sig för en förälder som bryr sig om sitt barn. Men det är inte per automatik så att detta infinner sig när föräldrar bryr sig om sitt barn de kanske inte har tid och energi till att övervaka och styra barnet, svårigheter att se vad som är fel, ovilja att rätta och/eller bestraffa barnet. I en effektiv socialisation utvecklar barnet i detta samspel en förmåga att vänta på belöning vilket underlättar avgörandet vad som är rätt och fel. Detta gynnar även känsligheten för andra personers känslor och intressen, vilja att acceptera begränsningar/restriktioner i sina aktiviteter och mindre benägenhet att hota och/eller använda våld för att få sin vilja igenom.

Självkontrollen förblir sedan relativt konstant. Det betyder inte att individer med låg självkontroll automatiskt blir kriminella men sannolikheten för det ökar. Indikationer på låg självkontroll manifesteras av droganvändning, brottsligt beteende, alkoholkonsumtion, rökning och skolk. Sambandet mellan låg självkontroll och dessa beteenden är påverkbart. Självkontrollen kan motverkas av begränsningar i individens tillvaro och andra personlighetsegenskaper. Den låga självkontrollen ska därför inte ses som en motivation i sig (Gottfredsson, Hirschi, 1990). Efter analyser utifrån självkontrollteorin har tidigare undersökningar (Katz, 1999) funnit ett samband mellan låg självkontroll och aggressivt beteende vid 18 års ålder. Brist på empati var den faktor som hade starkast samband med brottsligt beteende. Det fanns även ett direkt samband med låg självkontroll och graden av övervakning och försummelse från föräldrar. En frånvarande fader anses vara en bakomliggande testvariabel då den påverkade både grad av övervakning och försummelse i hemmet. Det som inte påverkade självkontrollen var hård disciplin från modern. Låg självkontroll och tidigare överträdelser visade sig inte hindra individens chanser till fungerande arbets- och kärleksrelationer senare i livet.

I en tidigare undersökning av Rhodes och Fischer (1993) studeras könsskillnader i okonventionellt beteende, med tyngdpunkt på relationen mellan flickor och okonventionellt beteende. Respondenterna var 22 flickor och 42 pojkar i tonåren deltagande i ett kommunalt socialt program i Chicago med syftet att hjälpa dem ur kriminalitet. Deltagandet i programmet var inte frivilligt, utan de blev hänvisade dit av domstol, polis, skola eller föräldrar. Skillnaden mellan könen i anledning till deltagande i programmet visar att flickorna deltog för att de hade de har rymt hemifrån, skolkat ifrån skolan och på grund av personliga problem. Pojkarna deltog för att de anhållits eller/och brutit mot lagen. De rapporterar även en signifikant högre frekvens av arresteringar de senaste två åren. Flickorna rapporterar en signifikant lägre tendens till att begå egendomsbrott, våldsbrott och drogförsäljning, med undantag för de flickor som blivit sexuellt utnyttjade. De senare rapporterade en högre tendens egendomsbrott och drogförsäljning jämfört med de flickor som inte blivit sexuellt utnyttjade. De sexuellt utnyttjade flickorna uppvisar även en signifikant högre frekvens av arresteringar de senaste två åren. Flickor som blivit fysiskt misshandlade har i större utsträckning begått "status offenses" (rymt hemifrån, skolkat och uppfört sig illa mot förälder). De flickor som har föräldrar som missbrukar droger eller/och alkohol, rapporterar en högre benägenhet att bete sig illa mot föräldrar/lärare, skolka, personliga problem och att rymma hemifrån än de flickor som inte blivit fysiskt misshandlade.

Frånvaro av egendomsbrott bland flickor hävdar Rhodes och Fischer (1993), kan bero på att inbrott och rån inte stämmer överens med flickors könsidentitet eller att de inte skulle bli accepterade av dem som skulle köpa stöldgods. Våldsrelaterade brott är den enda kategori av brott där pojkar och flickor var arresterade procentuellt lika ofta, trots att pojkarna rapporterar en högre frekvens av våldsrelaterade brott. Det tolkar författarna som influenser av "paternalism", genom att då flickor agerar aggressivt går de mot den traditionella kvinnorollen, vilket gör att det uppfattas som allvarligare än när pojkar begår samma brott. Detta leder till att de arresteras för våldsbrott som hade setts som för "lindrigt" för arrestering, om en pojke begått samma handling (Rhodes & Fischer, 1993). Våldsbrott är generellt den brottskategori där det finns störst skillnad mellan könen (Bartol, 1998)

Utifrån symbolisk interaktion finns det en samverkan mellan strukturella drag hos personen och den situation som den befinner sig i. Individen kan projicera sig själv till andras roller, se sig själv utifrån hur andra uppfattar den givna situationen och se sig själv i situationen. Detta påverkar vilka möjliga agerande individer har att välja på och är relativt stabilt över liknande situationer. Det innebär att ungdomsbrottslighet är förutbestämt av "självet" förvärvat genom symbolisk interaktion, vilket i sin tur är förutbestämt av hur signifikanta "andra" värderar individen. Då individen ser sig själv som kriminell är det större sannolikhet att denne ska agera kriminellt, jämfört med dem som ser sig själva som laglydiga det uppstår en "självuppfyllande profetia" (Aronson, Wilson & Akert, 2002, s92).

En undersökning av Bartusch och Matsueda (1996) visar att det inte finns någon könsskillnad i ovanstående process då det gäller att utveckla ett okonventionellt beteende hos ungdomar, utifrån föräldrars förväntningar från dem. Individens upplevelse av hur föräldrar värderar dem har en stor effekt på hur mycket individen uppfattar sig själv som "lagbrytare" vilket har effekt på graden av okonventionellt beteende individen rapporterar. Undersökningen som baseras på data från en nationell ungdomsundersökning i USA, visar även att det är vanligare att pojkar blir värderade som "lagbrytare" av föräldrar, än vad flickor blir. Det är ändå vanligare att okonventionellt beteende hos flickor vid tidig ålder i större utsträckning leder till att föräldrar värderar dem som "lagbrytare". Detta gäller vid ett sammanslaget mått på okonventionellt beteende men inte vid misskötsel så som skolk och trots mot föräldrar.

I en artikel av Chesney-Lind (2001) analyseras statistik över det totala antalet flickor som varit i kontakt med United States Juvenile Justice i USA mellan åren 1990 till 2001, i samband med anhänganden på grund av olaglig handling. Det framgår att flickors brottslighet ökar mer än vad pojkars gör. Mellan 1989-1998 ökade antalet anhänganden av flickor med 50,3 %, medan anhänganden av pojkar ökade med 16,5 %. Statistiken visar även att arrestering på grund av grova våldsbrott ökade för flickorna med 64,3 % och med 125,4 % för lindrigare typer av våld. Författaren drar slutsatsen att denna ökning håller på att jämna ut den tidigare stora skillnaden mellan pojkar och flickors våldsbrott. Det fysiska våldet flickorna blir arresterade för är till största delen riktat mot förälder, med 34 % jämfört med 9 % för pojkar, våld mot kompis står för 24 % jämfört med 46 % för pojkar. Våld mot främling står för 7 % av våldsarresteringar för flickor och 15 % för pojkar. Detta tolkar Chesney-Lind som att flickors våldsbeteende sker i hemmet och i nära relationer. Det innebär att det därmed är mer dolt för rättssystemet, om det inte anmäls av personer i den nära relationen. Vilket kan vara del i förklaringen av ökningen av flickors våldsbrott, genom att det kan vara

föräldrars "accepterande" attityd till flickors våld som förändrats, vilket bidrar till ökningen av antal anmälda våldsbrott för flickor.

I en översiktsartikel av Bennett och Farrington (2004) behandlas könsskillnader i utvecklingen av den sociala kognitionen som förklaring till olikheterna i kriminalitet mellan könen. Social kognition refererar till den interpersonella vetskapen, perceptionen, attityder och beteenden. Den sociala informationsprocessen består i att individen inkodar och lagrar. Detta återanvänds sedan i arbetet med att tolka social data och som guide för beteendet. Den sociala kognitionen utvecklas som ett resultat av en komplex interaktion mellan biologisk mognad av individen och av stimulans i den omgivande miljön. Den kognitiva potentialen hos individen, beror på utvecklingen av hjärnan och den biologiska mognaden samt möjlighet för individen att skaffa sig kognitiva förmågor i den omgivande miljön. Det är svårt att skilja de biologiska influenserna och de miljöpåverkade influenserna, på grund av deras interaktion. De faktorer som är knutna till kriminellt beteende och som ses som riskfaktorer är hög impulsivitet, låg intelligens och låg skolprestation, familjefaktorer så som låg övervakning från förälder eller/och en kriminell förälder samt frekvent umgänge med okonventionella kompisar. Det som enligt översiktsartikeln gör att kvinnor i mindre utsträckning blir kriminella, är skillnaden i utvecklingen av de sociala kognitiva färdigheterna. Det beror både på de biologiska faktorerna samt skillnader i socialisationen. Kvinnor utvecklar kognitiva scheman mycket tidigare i livet, vilket leder till mer överlägsna färdigheter. Tidiga prosocialt kognitiva färdigheter resulterar i större tonvikt på socialisationen av empati, förmåga att inta andras perspektiv, förmåga till socialt resonemang och sociala problemlösningsfärdigheter. Det är inte sämre kognitiv förmåga som orsakar kriminalitet, utan en kompetent kognitiv process skyddar individer mot kriminalitet.

Studier i utvecklingspsykologi pekar på att det inte är de biologiska eller genetiska faktorerna som styr den stora skillnaden i kriminalitet mellan könen, inte ens vid våldsbrott. I stället är det skillnader i socialisationen som är den bidragande orsaken, genom att flickor lär sig att inte vara aggressiva medan pojkar uppmuntras att vara det. Båda könen föds med samma potential för aggressivitet. Sedan är det de kulturella och psykosociala faktorerna som styr utfallet (Bartol, 1998)

Tidigare nämnda studie av Hirschi (1969) med hypotesen att det är svaga sociala band till konventionella "andra" som är orsaken till att en individ begår handlingar som är negativa och/eller brottsliga. Förklaringen till flickors lägre benägenhet för kriminalitet är att de har starkare sociala band till signifikanta "andra". Vilket de utvecklar på grund av att föräldrar i större utsträckning övervakar tonårsflickor för att det finns en rädsla att de ska bli gravida. Utifrån Hirschis mätinstrument och data av sociala band, har Chapple, McQuillan och Berdahl (2004) studerat mätinstrumentet och de strukturella skillnaderna mellan de sociala banden och okonventionellt beteende utifrån påverkan av kön, för att hitta var det finns skillnader i de sociala banden. De fann ingen signifikant skillnad i tillämpningen av mätinstrumentet mellan könen och konstruktionen mellan elementen i de sociala banden och okonventionellt beteende. Förutom att effekten av hög anknytning till kompisar reducerar pojkars benägenhet för våldsamt beteende, vilket stödjer Hirschis (1969) teori att individer inte begår brott tillsammans för att de har en anknytning till varandra utan för att de gillar att utföra liknande saker. De strukturella skillnaderna mellan de sociala banden och våldsamt

beteende behöver förfinas i den variabel som mäter grad av våldsamt beteende hos flickor, för att få fram tendenser istället för resultat utan variation.

En undersökning av Erickson, Crosnoe och Dornbusch (2000) med sociala bandteorin och differentiella associationsteorin som utgångspunkt. De hävdar att okonventionellt beteende precis som övriga beteenden lärs in i nära personliga relationer i form av motiv, attityder och tekniker som stödjer det avvikande beteendet. Att det utvecklas till okonventionellt beteende beror på vad individen lärt sig innan relationen uppstod. Resultaten visar att pojkar i större utsträckning påverkas av sina kompisars tonårsbeteenden och okonventionella beteenden.

Syfte och hypotes

Syftet med undersökning är att mäta skillnader mellan flickor och pojkar i rapporteringen av okonventionellt beteende och grad av anknytning utifrån Hirschi kontrollteori. De sociala band som hypoteserna avser är anknytning till föräldrar, skola och kompisar. Hypotesen är att pojkar i större utsträckning begår okonventionella handlingar vid svag anknytning - vilket innebär att svag anknytning hos flickor i mindre utsträckning leder till okonventionellt beteende.

Metod

Urvalet är ett bekvämlighetsurval då det består av alla kommunala skolors normalklasser i årskurs 9 i en medelstor stad i södra Sverige. Samplet består av 847 individer fördelat på 407 flickor och 440 pojkar i ålder 15-16 år. Bortfallet var 13 %.

Material och mätmetod

Materialet består av data från en enkät som är sammansatt av lärare och elever vid studier i kriminologi (Kristianstad skolundersökning, 2004). Författaren till denna undersökning deltog under proceduren. För att mäta grad av anknytning till föräldrar, skola och kompisar användes vissa item ur Hirschi's (1969) rapport *Causes of delinquency*. Item för att mäta grad av okonventionellt beteende konstruerades även de utifrån rapporten *Causes of delinquency* (Hirschi, 1969). Enkäten avser att bland annat mäta grad av brottslig aktivitet och avvikande beteenden så som skolk och rökning, samt anknytning till föräldrar, skola och kompisar (den ursprungliga enkäten avser att mäta okonventionellt beteende utifrån ett flertal andra teorier). Delar av data från Kristianstad skolundersökning (2004) vilka berör denna undersöknings syfte, har använts för analys.

Procedur

Lärare och studenter genomförde datainsamling och datainkodning. De gick tillsammans igenom instruktioner och tillvägagångssätt inför momenten. Bland annat att flytta isär bänkar, se till så att respondenterna inte diskuterade frågorna sinsemellan, tydligt förklara att enkäten var helt anonym och tillgång av varsitt kuvert att lägga enkäten i. Syftet med undersökningen uppgavs vara att ta reda på vad ungdomar tycker om en del saker, hur ofta de råkar ut för brott och i vilken omfattning unga använder droger. Respondenterna fick en lektionstimme (40 min) att fylla i enkäten.

Försöksledare fanns närvarande hela tiden för att kunna besvara oklarheter. Insamlingen pågick under december månad år 2004.

Okonventionellt beteende

Den beroende variabeln berör våldsbrott, egendomsbrott, stöldbrott, skadegörelse och drogrelaterat beteende. Frågor avseende att mäta avvikande beteende berör skolk, mobbing och rökning. Brottsfrågorna och avvikande beteendefrågor representerar ett sammanslaget mått på okonventionellt beteende. Frågorna avser att mäta hur många gånger respondenten utfört efterfrågade handlingar med svarsalternativen graderade på en sexgradig skala med alternativen: ingen gång, 1-2 ggr, 3-5 ggr, 6-10 ggr, 11-50 ggr och mer än 50 ggr (se bilaga 1.). För att ge större tyngd till allvarigare brott, multipliceras de antingen med 2, 3, 4 eller 5 inför sammanslagningen. Till exempel multipliceras data från frågan: *stulit något som tillhör skolan* med 2, och frågan med avsikt skadat någon med kniv eller annat vapen med 5. Frågorna divideras sedan med det totala antalet olika multiplikationsvärde, med ovanstående exempel blir det 7. I denna undersökning dividerades den totala summan med 128. Resultaten av transformationen ligger mellan ,89 till 3,86 då höga värden står för hög grad av okonventionellt beteende. Respondenten får därmed ett värde på okonventionellt beteende, vilket används i analys.

Anknytning till förälder

Anknytning till föräldrar identifieras med frågor angående respondentens upplevelse av övervakning av förälder, affektion till förälder, identifikation till förälder, kommunikation med förälder, grad av tillrättavisning av förälder och grad av skam inför förälder. Nedan följer exempel på de frågor som används för att mäta anknytning till förälder. Med avseende att mäta övervakning används frågan: *Brukar dina föräldrar veta var du är i fall du går ut på kvällen?* Med svarsalternativen graderade på en femgradig skala, med alternativen: nej aldrig, ganska sällan, ibland, för det mesta och ja alltid. Mätningen av affektion till förälder representeras av frågan: *Brukar du komma bra överens med din mamma?* Med svarsalternativen: aldrig, oftast inte, lika mycket bra som dåligt, för det mesta, alltid och träffar aldrig mamma. För att mäta grad av identifikation till förälder används frågan: *Hur mycket skulle du kunna tänka dig att likna (vara som) din pappa?* Med svarsalternativen: inte alls, ytterst lite, en del, ganska mycket och mycket. För att mäta grad av kommunikation med förälder används frågan: *Hur ofta pratar du med dina föräldrar om problem som du har i skolan?* Med svarsalternativen: aldrig, ganska sällan, ibland, ganska ofta och ofta. För att mäta grad av tillrättavisning av förälder används frågan: *Försök att minnas dina föräldrars reaktion då du senast gjorde någonting du vet de ogillar, i vilken grad ville dina föräldrar avskräcka dig så att du inte skulle överväga att göra något liknade igen?* Med svarsalternativen: I mycket hög grad, i ganska hög grad, i ganska låg grad, inte alls och vet ej. Grad av skam inför förälder mäts med frågan: *Om du skolkat från skolan en hel dag, och dina föräldrar fick reda på det, i vilken grad skulle du skämmas då?* Med svarsalternativen: Inte alls, i ganska låg grad, i ganska hög grad, i mycket hög grad och vet ej (se bilaga 1.). De respondenter som svarat ”vet ej” och ”träffar aldrig mamma” tillföll bortfallet vid analys. Item med avseende att mäta anknytning till förälder, bildar ett sammanslaget mått med värde mellan 1,40 och 4,73.

Anknytning till skolan

Anknytning till skola mäts med frågor angående grad av trivsel i skolan, skolprestation i form av betygsnivå och hur viktigt respondenten tycker att det är att få bra betyg. Nedan följer exempel på frågor som används för att mäta respondentens anknytning till skolan utifrån en femgradig skala. För att mäta grad av trivsel i skolan används frågan: *Brukar du trivas bra i skolan?* Med svarsalternativen: aldrig, oftast inte, lika ofta bra som dåligt, för det mesta och alltid. *Skolprestationen mäts från respondentens egen rapportering av betyg i följande ämnen: svenska, engelska, slöjd, kemi, matematik, bild och idrott.* Med följande betygsnivåer: icke godkänd, godkänd, väl godkänd och mycket väl godkänd. För att mäta hur viktigt respondenten tycker det är att få bra betyg användes frågan: *Hur viktigt tycker du det är att få bra betyg?* Med svarsalternativen: inte alls viktigt, mindre viktigt, varken viktigt eller oviktigt, ganska viktigt och mycket viktigt. Item med avseende att mäta anknytning till skolan (se bilaga 1.), bildar ett sammanslaget mått, efter transformationen varierar värdena mellan 1,40 och 4,20.

Anknytning till kompisar

Anknytning till kompis mäts med frågor med avseende att mäta respondentens grad av identifikation till kompis på en femgradig skala, positiv attityd till kompis och grad av skam inför kompis. Nedan följer exempel på frågor. För att mäta grad av identifikation används frågan: *Delar du dina kompisars (de du oftast umgås med) åsikter om viktiga saker i livet?* Med svarsalternativen: inte alls, ytterst lite, en del, ganska mycket och mycket. För att mäta grad av positiv attityd används påståendet: *Mina kompisar är pålitliga.* Med de olika alternativen: instämmer helt, instämmer delvis, instämmer inte, instämmer inte alls och vet ej. För att mäta grad av skam användes frågan: *Om du snattat i en affär, och dina kompisar (de du oftast umgås med) fick reda på det, i vilken grad skulle du skämmas då?* Med svarsalternativen: Inte alls, i ganska låg grad, i ganska hög grad, i mycket hög grad och vet ej. Item med avseende att mäta anknytning till kompisar bildar ett sammanslaget mått med minimum värde ,25 och maximum värde 4,25.

Tabell 1. Reliabilitet av huvud variabler utifrån Cronbach's alpha, samt antal item i respektive sammanslaget mått.

Variabel	Cronbach's alpha	antal item
Okonventionellt beteende	.91	37
Föräldranknytning	.73	15
Skolanknytning	.78	10
Kompisanknytning	.58	4

Analysmetod

Ovanstående mått analyseras utifrån Pearsons korrelationsanalys. Samt en faktoriell anova med grad av okonventionellt beteende som beroende variabel och kön och

respektive anknytningstyp som fixerad oberoende faktor, vid denna analys delas variablerna in i hög och låg grupper utifrån dess medianvärde, resultat från transformationen ligger mellan 1 och 2. Med avseende att kontrollera för huvudeffekt av kön och anknytningsvariabler, samt för interaktionseffekten mellan dessa. Envägs-ANOVA används för att mäta signifikanta skillnader i frekvenser mellan könen.

Resultat

De variabler som analyseras i ovanstående analysmetoder är: Kön, okonventionellt beteende, anknytning till föräldrar, anknytning till skolan och anknytning till kompisar.

Tabell 2. Medelvärde, standardavvikelse för flickor och pojkar i huvudvariabler utifrån deskriptiva data.

Variabel	M		SD	
	Flickor	pojkar	flickor	pojkar
Okonventionellt beteende	,99	1,07	,18	,31
Föräldraranknytning	3,43	3,47	,61	,56
Skolanknytning	3,01	2,96	,45	,43
Kompisanknytning	3,33	3,00	,59	,65

Medelvärden skiljer sig signifikant mellan flickors och pojkars okonventionella beteende, då flickor rapporterar en lägre grad ($F(1,798)=30,07, p<0,01$). Det finns även signifikanta skillnader i anknytning till kompisar då flickor rapporterar en högre anknytning ($F(1,828)=45,54, p>0,01$). Det finns ingen signifikant skillnad mellan könen i anknytning till föräldrar och skola.

Tabell 3. Korrelation mellan huvudvariabler utifrån Pearsons korrelationsanalys, med signifikansnivå 0,01 (**signifikanta värden). Pojkars ($N=440$) korrelationsvärde redovisas i det övre högra hörnet utav tabellen och flickors ($N=407$) i det vänstra nedre hörnet.

	okonventionellt beteende	föräldraranknytning	skolanknytning	kompisanknytning
okonventionellt beteende	1	-,341**	-,234**	,069
föräldraranknytning	-,433**	1	,246**	,037
skolanknytning	-,338**	,375**	1	,158**

kompis- anknytning	-,001	,067	,106*	1
-----------------------	-------	------	-------	---

Ovanstående tabell (3) visar att det finns ett negativt signifikant samband mellan föräldrar anknytning, skolanknytning och okonventionellt beteende både för flickor pojkar. Anledningen till negativa samband är att höga värden i okonventionellt beteendevariabeln samvarierar med låga värden i anknytningsvariabler. Starkast samband finns mellan flickors föräldraanknytning och okonventionellt beteende, flickors anknytning till föräldrar och skola samvarierar även starkare än för pojkar. Sambandet är numeriskt högre i flickgruppen. Kompisanknytning korrelerar endast med skolanknytning oavsett kön med starkare samband för pojkar. Medan sambandet uteblir mellan kompisanknytning och okonventionellt beteende, kompisanknytning och föräldraanknytning oavsett kön.

Huvudeffekter och interaktioner

Hypotesen är att pojkar med låg anknytning till föräldrar i större utsträckning begår okonventionella handlingar än flickor med låg anknytning. Detta analyseras i faktoriell-ANOVA med okonventionellt beteende som beroende variabel och kön och anknytning som fixerad faktor. Med avseende att kontrollera flickors och pojkars grad av brott och okonventionellt beteende utifrån grad av anknytning till förälder, anknytning till skolan och anknytning till kompisar. De fyra olika variablerna delas in i hög och låg grupp utifrån varje variablers medianvärde. Resultaten visar att det finns en signifikant huvudeffekt av kön då pojkar ($M=1,62$) rapporterar högre grad av okonventionellt beteende än flickor ($M=1,37$).

Vid anknytning till föräldrar visar de med låg grad ($M=1,63$) en högre grad av okonventionellt beteende, än dem som rapporterar en hög ($M=1,35$). Signifikant interaktionseffekt uteblir trots att resultaten visar att flickor med hög anknytning ($M=1,20$) rapporterar en lägre grad av brott och okonventionellt beteende än pojkar med hög anknytning ($M=1,49$), samt att flickor med låg anknytning ($M=1,52$) har en lägre grad än pojkar med låg anknytning ($M=1,75$) men de rapporterar en högre grad av brott och okonventionellt beteende än pojkar med hög anknytning till föräldrar.

Vid anknytning till skolan visar även dem med låg grad ($M=1,59$) en högre grad av okonventionellt beteende än de med hög ($M=1,38$). Signifikant interaktionseffekt mellan kön och skolanknytning uteblir men flickor med låg ($M=1,47$) anknytning till skolan har en något mindre grad av brott och okonventionellt beteende än pojkar ($M=1,50$) med hög. Pojkar ($M=1,70$) med låg anknytning till skolan rapporterar högst nivå av brott och okonventionellt beteende, den grupp som rapporterar lägst är flickor ($M=1,27$) med hög anknytning till skolan.

Vid anknytning till kompisar visar inte resultaten någon signifikant huvudeffekt, hög och låg grupperna har samma värde ($M=1,48$). Resultaten visar inte någon interaktionseffekt mellan kön och kompisanknytning men medelvärden visar en annan riktning än vid de andra anknytningstyperna, här ger högre anknytning högre grad av brottslighet och okonventionellt beteende både för pojkar ($M=1,61$) och flickor

($M=1,39$) skillnaden till pojkar ($M=1,59$) och flickor ($M=1,31$) med låg anknytning är förvisso bara marginell (se tabell 4).

Analysen bekräftar inte en signifikant samverkan mellan kön och anknytningsgrad till föräldrar, skolan och kompisar i relation till okonventionellt beteende. Resultaten visar signifikant att hög anknytning till föräldrar och skola reducerar grad av brott och okonventionellt beteende. Samtidigt rapporterar pojkar högre grad av brott och okonventionellt beteende än flickor trots att de (pojkar $M=1,50$, $SD=,50$) inte har någon signifikant sämre anknytning utifrån en enkelsidig variansanalys ($F(1;740)=,44$ $p=.51$) till föräldrar än flickor ($M=1,48$, $SD=,50$).

Tabell 4. *Signifikanta resultat av faktoriell ANOVA i huvudeffekter och interaktion (F-värde, $p= Sig$) i kön, anknytningsvariabler med okonventionellt beteende som beroende variabel (signifikans $<.05$).*

Variabel	huvudeffekt	interaktion
Kön	$F(1;618)= 36,09$; $p<0.01$	
Föräldranknytning	$F(1;698)= 48,74$; $p<0.01$	
Kön * föräldranknytning		$F(1;618)=,78$; $p=<.38$
Skolanknytning	$F(1;755)= 32,48$, $p<0.01$	
Kön * skolanknytning		$F(1;755)=,45$; $p=<.50$
Kompisanknytning	$F(1;782)= 26,29$; $p=.39$	
Kön * kompisanknytning		$F(1;782)=1,12$; $p=.29$

Diskussion

Syftet med studien är att undersöka om det finns någon skillnad mellan flickor och pojkar i rapportering av okonventionellt beteende, utifrån grad av anknytning till förälder, skola och kompisar. Hypotesen är att pojkar i större utsträckning begår brott och andra okonventionella handlingar vid låg anknytning, än flickor med låg anknytning. Vilket motsäger Hirshi's (1969) hypotes att flickor inte begår lika hög grad av okonventionella handlingar som pojkar, för att de har en starkare anknytning till signifikanta andra. Vilket talar för en påverkan av socialisationen i skillnader i utvecklandet av anknytning mellan könen. Skillnaden beror på att föräldrar skyddar sina döttrar mer än sina pojkar, vilket leder till starkare anknytning för flickor och därmed en större känslighet inför andras ogillande än för pojkar. I detta urval finns ingen generell skillnad, det är inte vanligare att flickor har en starkare anknytning än pojkar. Resultaten visar att pojkar rapporterar en signifikant högre grad av okonventionellt beteende än flickor samtidigt som det inte finns någon signifikant skillnad i grad av anknytning till föräldrar och skola, vilket bekräftar undersökningens hypotes. Samtidigt bekräftas Hirschi's hypotes att stark anknytning reducerar okonventionellt beteende, genom att anknytningsgrad har effekt på både pojkars och

flickors grad av okonventionella beteende, speciellt vid grövre brottslighet. Samtidigt som resultaten pekar på att det finns något som förstärker pojkars benägenhet för brott eller håller flickors benägenhet tillbaka vid lindrigt brottsligt beteende (skolk, rökning, snatteri) Andra teorier förklarar skillnaden med att föräldrars förväntningar påverkar individens sätt att agera därför begår inte flickor i lika stor utsträckning okonventionella handlingar (Bartusch & Matsueda, 1996). Detta kan även kopplas till olika könsidentitet som formas av att flickor lär sig att inte vara aggressiva medan pojkar uppmanas att vara det. Det innebär att vi föds med samma potential men att det är de psykosociala faktorerna som avgör utfallet (Bartol, 1998). Denna studie undersöker anknytning utifrån Hirschis kontrollteori, vilket kontrolleras utifrån identifikation och skam till och inför förälder, övervakning och tillrättavisning från förälder och kommunikation mellan förälder och barn. Det är något som även andra forskare funnit har starka samband med ungdomsbrottslighet (Bennet & Farrington; 2004, Gottfredsson & Hirschi, 1990). Den här undersökningen har inte kontrollerat vilken föräldranknytning som har starkast samband till avvikande beteende, utan både moder och faders anknytning bildar ett sammanslaget mått på anknytning till föräldrar, vilket kan dölja bra relationer till en förälder eller visa starkare relation fast att den faktiska relationen är svagare till båda föräldrar. Undersökningen har heller inte kontrollerat respondenternas mognad vilket kan vara en orsak till skillnader mellan könen och mellan respondenter. Det har inte heller tagits någon hänsyn till olika former av diagnoser typ ADHD, vilket inte Hirschi (1969) heller inkluderat i sin generella teori vilket kan ses som en brist, eftersom även det kan förklara skillnader.

I studien *Causes of delinquency* (Hirschi, 1969) visar resultaten att anknytning till föräldrar och skola hänger ihop. Ju lägre anknytning respondenten har till sina föräldrar desto lägre anknytning finns då till skolan. Det styrker denna undersökningens resultat då korrelationsanalysen visar ett positivt samband mellan föräldranknytning och skolanknytning. Även hög grad av okonventionellt beteende har samband med låg grad av anknytning till skolan. De ovanstående anknytningarna hävdar Hirschi (1969) även hänger ihop med ungdomars anknytning till kompisar. Resultaten i denna undersökning visade inte några signifikanta effekter eller skillnader mellan flickor och pojkars anknytning till kompisar. Flickor rapporterar en högre anknytning till kompisar men vid korrelationsanalysen finns inget signifikant samband mellan flickors okonventionella beteende och anknytning till kompisar. Pojkars lägre anknytning till kompisar har inte heller något signifikant samband med okonventionellt beteende. Det intressanta är att det verkar finnas en motsatt effekt då högre anknytning ger högre nivå av brott och okonventionellt beteende, då denna undersökningens resultat visar marginellt högre värden vid hög anknytning till kompisar. Det kan bero på att för få frågor använts för att mäta anknytningen. Det kan även bero på att viss typ av kompisumgänge bidrar till att respondenten rapporterar en högre grad av okonventionellt beteende. Då de upplever ett förtroende för sina kompisar samtidigt som de inte skäms inför dem då de stulit, eftersom de kanske har det gemensamt. Vilket tar ut varandra i analysen som kan bidra till att mätningen av anknytning till kompisar inte mäter det den är avsedd att mäta, utan endast mäter grad av kompisumgänge, men inte om det är positivt eller negativt umgänge.

Delar som inte undersöks i denna undersökning är om det finns andra orsaker till ungdomsbrottslighet, till exempel olika förväntningar, attityder till flickor och pojkar från "signifikanta andra" och samhälle, vilket också kan vara del i skillnader i brottsfrekvensen. Till exempel att pojkar tillåts vara aggressiva (Bartol, 1998). Det är

något som kan samverka med anknytning och då inte visar någon skillnad vid mätning av endast anknytning. Tidigare nämnda undersökning av Chapple, McQuillan och Berdahl (2004) hittade inga strukturella skillnader i mätinstrumentet av sociala band och okonventionellt beteende, vilket kan betyda att den mäter *en del* av den bakomliggande orsaken till brottslighet oavsett kön, men inte som en generell teori av kriminellt beteende. Även effekten av låg anknytning kan se olika ut beroende av kön. Det kan vara "andra" beteenden som är vanligare för flickor men som har samma ursprung som brottsligt beteende för pojkar. Andra teorier hävdar att det i interaktion med miljön även finns skillnader i biologisk mognad. Vilket beror på att flickor utvecklar prosocialt kognitiva färdigheter tidigare i livet som bidrar till ett bättre skydd mot kriminalitet (Bennet & Farrington, 2004). Studier av vad som skiljer sig i utveckling och i socialisation mellan könen i relation till kriminalitet, kan bidra till en förändring genom att sprida förståelsen för vad som är viktigt i barns uppväxt och utveckling för att skapa ett skydd mot att utveckla ett brottsligt beteende. Det ska även nämnas att det är vanligare att individer begår någon form av brottsliga handlingar och misskötsel i den ålder som denna undersökning studerat, än vad som sker senare i livet. Ett okonventionellt beteende i tonåren behöver inte leda till att individen utvecklar en kriminell livsstil (Bartol, 1999).

Resultaten i undersökningen är inte generaliserbar till hela populationen då den gjorts på ett bekvämlighetsurval, men de kan anses gälla för den kommun och den ålderskategori den är utförd i, då den omfattar en stor del av kommunens elever i årskurs nio.

Förslag på framtida forskning

Förslag på framtida forskning kan vara en utvidgning av mätinstrumentet för att även ta hänsyn till vilka attityder och värderingar individer formas av utifrån sitt kön. Vad kan vi lära oss av att flickor och kvinnor begår färre brott, istället för att enbart undersöka vad hos pojkar och män som skapar brott.

Referenser

- Aronson, E., Wilson, T. D. & Akert, R. M. (2002). *Social Psychology*. New Jersey: Prentice-Hall,
- Bartol, C.R. (1999). *Criminal behaviour: a psychological approach*. New Jersey: Prentice-Hall, 5th ed.
- Bartusch, D. J. Matseuda, & R. L. Gender, (1996). Reflected Appraisals, and Labelling: A Cross- Group Test of an Interactionist Theory of Delinquency. *Social Forces*. 75, 145-176.
- Bennett, S. & Farrington, D. P. (2005). Explaining gender differences in crime and violence: The importance of social cognitive skills. *Aggression and Violent Behavior*. 10, 263-288.
- BRÅ:s rapport. (2005). *Fler kvinnor lagförda för brott*. Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/news/?module_instance=6&id=10 (läst 2005-06-08)
- Chapple, C. L. McQuillan, J. A. & Berdahl, T. A. (2005). Gender, social bonds, and delinquency: a comparison of boys' and girls' models. *Social Science Research*. 34, 357-383.
- Chesney-Lind, M. (2001). What About the Girls? Delinquency Programming as if Gender Mattered. *Corrections Today*. 63, 38-43.
- Dalquist, U. (1999). In med genusperspektivet i kriminologi. *Apropå 6/1999*.
- Erickson, K. G. Crosnoe, R. & Dornbusch, S. M. (2000). A social process Model of Adolescent Deviance: Combining Social Control and Differential Association Perspectives. *Journal of Youth and Adolescence*. 29, No 4.
- Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. California: Stanford University Press,
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. New Jersey: University of California Press,
- Katz, R.S. (1999) Building the Foundation for a Side-by-Side Explanatory Model: A General Theory of Crime, the Age-Graded Life-Course Theory, and Attachment Theory. (elektronisk) *Western Criminology Review*. Tillgänglig: <http://wcr.sonoma.edu/v1n2/katz.html> (läst 2004-11-08)
- Rhodes, J. E. & Fischer, K. (1993). Spanning the gender gap: Gender differences in delinquency among inner-city adolescents. *Adolescents*. 28, 879-889.

Bilaga

1. Nedan följer nummer på de frågor från enkäten som används till sammanslagna mått på okonventionellt beteende, anknytning till förälder, anknytning till skolan och anknytning till kompis. Vid förekomst av viktning anges det värde frågans svar multiplicerats med.

Brott och okonventionellt beteende nr:

19, 20, 23, 47, 50 multipliceras med 1.
 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37 multipliceras med 2.
 33, 34, 35, 36, multipliceras med 3.
 38, 39, 40, 53. multipliceras med 4.
 41, 42, 43, 44, 45, 46, 51, 52, 54, 55, 56 multipliceras med 5.

Anknytning till förälder nr:

82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 91, 92, 98, 100, 101, 102, 103, 125

Anknytning till skolan nr:

110, 111, 115, 117- svenska, engelska, slöjd, kemi, matematik, bild, idrott.

Anknytning till kompis nr:

104, 106, 107, 126.

Är du en kille eller tjej?

1. kille

2. tjej

Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?

19. Skolkat från skolan en hel dag?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

20. Åkt buss eller tåg utan att betala?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

21. Kört bil eller mc utan körkort eller körkortstillstånd?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

22. Med flit förstört telefonhytt, gatlykta, fönster, någons cykel eller annan sak som inte var din?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

23. Klottrat s.k. "tags" eller andra ord med tusch eller sprayfärg någonstans?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

24. Utan tillstånd gjort större graffitimålning med flera olika sprayfärger på t.ex. en betongvägg?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

25. Stulit (snattat) något i affär eller varuhus?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

26. Använt förfalskat ID-kort?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

27. Skaffat dig pengar genom att lura folk?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

28. Stulit pengar från en automat (t.ex. en godisautomat el. parkeringsautomat)?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr.

ggr. 6. mer än 50 ggr.

29. Stulit något som tillhör skolan?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

30. Stulit något från ditt hem?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

31. Stulit en cykel?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

32. Stulit en moped eller motorcykel?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

33. Stulit en bil?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

34. Stulit något ur en bil?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

35. Stulit något ur någons ficka?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

36. Ryckt en väska, plånbok, eller liknande från någon du inte känner?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

37. Stulit något annat som vi inte frågat om?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

38. Brutit dig in i en bostad eller annan byggnad?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

39. Köpt något som du vet var stulet?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

40. Sålt något som du vet var stulet?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

41. Haft en kniv med dig (som vapen) när du gått ut?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

42. Hotat någon med stryk eller vapen för att få pengar eller andra värdesaker?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

43. Utan tillåtelse tänt eld på något värdefullt, t.ex. en lada, bil, skog eller byggnad som inte tillhörde dig?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

44. Med avsikt slagit någon (som inte tillhörde din familj) så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

45. Med avsikt slagit någon som tillhör din familj så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

46. Med avsikt skadat någon med en kniv eller annat vapen?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

47. Mobbat eller retat någon på skolan så att du vet att han eller hon blev ledsen efteråt?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

50. Druckit öl, vin, sprit eller annan alkohol så du känt dig berusad?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

51. Rökt hasch eller marijuana?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

52. Provat annan narkotika? (t.ex. amfetamin, heroin, ecstasy eller liknande)

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr. 6. mer än 50 ggr.

53. Sniffat? (t.ex. thinner, tändargas)

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50 ggr.

ggr. 6. mer än 50 ggr.

54. Använt anabola steroider?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

55. Sålt hasch eller marijuana?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

56. Sålt annan narkotika?

1. ingen gång 2. 1-2 ggr. 3. 3-5 ggr. 4. 6-10 ggr. 5. 11-50
ggr. 6. mer än 50 ggr.

57. Röker du?

1. nej, jag har aldrig rökt –2.
 2. nej, jag har bara provat – gå vidare till fråga 59
 3. nej, jag har slutat
 4. ja
-

82. Brukar du komma bra överens med din mamma tycker du?

1. ☐ aldrig	4. ☐ för det mesta
2. ☐ oftast inte	5. ☐ alltid
3. ☐ lika mycket bra som dåligt	6. ☐ träffar aldrig mamma

83. Brukar du prata med din mamma om du har problem?

1. nej, aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. för det mesta
5. ja, alltid
-

84. Brukar du komma bra överens med din pappa tycker du?

1. ☐ aldrig	4. ☐ för det mesta
2. ☐ oftast inte	5. ☐ alltid

3. lika mycket bra som dåligt

6. träffar aldrig pappa

85. Brukar du prata med din pappa om du har problem?

1. nej, aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. för det mesta

5. ja, alltid

86. Brukar du trivas bra hemma?

1. aldrig 2. oftast inte 3. lika ofta bra som dåligt 4. för det mesta

5. alltid

87. Brukar dina föräldrar veta var du är ifall du går ut på kvällen?

1. nej, aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. för det mesta

5. ja, alltid

89. Har du bestämda tider att passa på kvällarna (tider då du senast ska vara hemma)?

1. nej, aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. för det mesta

5. ja, alltid

91. Om du rökt, och dina föräldrar fick reda på det, i vilken grad skulle du skämmas då?

1. inte alls 2. i ganska låg grad 3. i ganska hög grad 4. i mycket

hög grad 5. vet ej

92. Om du skolkat från skolan en hel dag, och dina föräldrar fick reda på det, i vilken grad skulle du skämmas då?

1. inte alls 2. i ganska låg grad 3. i ganska hög grad 4. i mycket

hög grad 5. vet ej

98. Har du svårt eller lätt för att göra saker som du absolut inte får för dina föräldrar?

1. mycket lätt 2. ganska lätt 3. varken lätt el. svårt 4. ganska

svårt 5. mycket svårt

100. Händer det att du känner dig riktigt besviken på din mamma?

1. aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. ganska ofta
5. ofta
-

101. Händer det att du känner dig riktigt besviken på din pappa?

1. aldrig 2. ganska sällan 3. ibland 4. ganska ofta
5. ofta
-

102. Hur mycket skulle du kunna tänka dig att *likna* (vara som) din mamma som vuxen?

1. inte alls 2. ytterst lite 3. en del 4. ganska mycket
5. mycket
-

103. Hur mycket skulle du kunna tänka dig att *likna* (vara som) din pappa som vuxen?

1. inte alls 2. ytterst lite 3. en del 4. ganska mycket
5. mycket
-

125. Bland det värsta som skulle kunna hända mig, är att jag sårar mina föräldrar (t.ex. genom att begå brott).

1. instämmer helt 2. instämmer delvis 3. instämmer inte
4. instämmer inte alls 5. vet ej
-

110. Brukar du trivas bra i skolan?

1. aldrig 2. oftast inte 3. lika ofta bra som dåligt 4. för det mesta
5. alltid
-

111. Hur viktigt tycker du det är att få bra betyg?

1. inte alls viktigt
 2. mindre viktigt
 3. varken viktigt eller oviktigt
 4. ganska viktigt
 5. mycket viktigt
-

115. Ser det ljust eller mörkt ut för dig att komma in på den gymnasieutbildning du helst vill gå?

1. mycket ljust 2. ganska ljust 3. varken ljust el. mörkt 4. ganska mörkt
 5. mycket mörkt
-

117. Vad hade du för betyg i följande ämnen förra terminen?

icke godkänd godkänd väl godkänd mycket väl godkänd

Svenska	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Engelska	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Slöjd	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Kemi	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Matematik	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Bild	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐
Idrott	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐

104. Delar du dina kompisars (de du oftast umgås med) åsikter om viktiga saker i livet?

1. inte alls 2. ytterst lite 3. en del 4. ganska mycket
 5. mycket
-

106. Mina kompisar är pålitliga.

1. instämmer helt 2. instämmer delvis 3. instämmer inte
 4. instämmer inte alls 5. vet ej
-

107. Mina kompisar gör mig sällan besviken.

1. instämmer helt 2. instämmer delvis 3. instämmer inte
 4. instämmer inte alls 5. vet ej
-

126. Många vänder sig till mig med sina problem.

1. instämmer helt 2. instämmer delvis 3. instämmer inte

4. instämmer inte alls 5. vet ej
